

vidtøftige Bibel-Arbejder og Legendariet.) Det tør vel ogsaa ventes, naar man vil gaae længere ned i Tiden, at flere utrykte Skrifter kunne opdages, som i Værdi meer eller mindre nærmede sig Wadstena=Munkens (siden Biskop i Vesterås) **Peder Månsens** „Stridz-konsth“ og „Stridz-lagh“, (Krigsret), med Tillæg af en Konst=Bog og Lærebog — Alt fra Begyndelsen af det 16de Aarhundrede (I. Bdie Hefte.) Dette Bidrag hører baade ved selve Indholdet, og ved Forfatterens Personlighed, uden Tvivl til de i sin Art interessanteste, man vil kunne opvise fra Gustav I. Tidssalder. Hr. Hyltén-Cavallius har serøget sin Fortieneste af Udgaven, ikke allene ved en belærende Indledning, eller Fremstilling af denne Tids Krigsforfatning; men ogsaa ved en Levnetsbeskrivelse af den mærkværdige Forfatter, der havde tilbragt 16 Aar i Rom, og døde den 17de Mai 1531, som en tro og udholdende Bekæmper af den catholske Troeslære.

14. De hellige tre Kongers Capel, stiftet af Kong Christian den Første og Dronning Dorothea, i Roskilde Domkirke. En historisk-antiquarisk Beskrivelse af C. C. Werlauff. Kbh. 1849. VIII. 76 Sider, 4to (Med 3 litograph. Plader.)

Det er bekendt, at man i lang Tid vel vidste, at de eldenborgske Kongers Stamfæder havde sin Grav i det af ham stiftede og byggede Ordens- eller Stidder-Capel i Roskilde Domkirke; men var uvidende om Stedet, hvor Gravhvalvingen fandtes under Capellets Gulv, og flere Gange forgieves havde søgt at opdage den, fordi man ikke havde søgt paa det eneste rette Sted; nemlig imellem de nyere Hvalvinger, indrettede for at optage Kongerne Christian den Tredies og Frederik den Andens Levinger. Saa aldeles var i noget over halvtredie Hundrede Aar Grindringen forsvunden om Christian den Førstes Gravsted, som dog havde været aabnet og undersøgt under Frederik II. 1581. Saa snart man nu (den 1de Decbr. 1843) efter Kong Christian den Ottendes Befaling foretog en Eftergravning paa bemeldte Sted, opdagede man i en

ikke betydelig Dybde under Gulvet, ved Siden af hinanden, to lave og flade Muurhvalvinger af forskjellig Længde, hvilke man snarere kan kalde murede Gravkister¹⁾, der ikke meget meer end omslutte de i Jernlænker ophængte simple Trækister, hvori den første Oldenborgske Konges og hans Dronnings Liig vare nedlagte. Dette er steet paa samme Maade, som da man 1817 den 17de Junius optog og paa ny frimlagde Christian den Fjerdes og Dorotheas Levninger, ved at indsatte de gamle Kister i nye af Egetræ, og nedfænke disse i Muurkisterne, over hvis Sider derpaa det sladt hvalvede Laag atter blev opmuret. En saa prunkløs Grav, uden noget Slags Monument, Mindesteen eller Indskrift, havde vel den i sin Tid mægtige og over Europa berømte nordiske Monark neppe faaet, dersom det ikke var steet efter hans egen Villiesyttring; efter hvilken uden Tvivl ogsaa hans hele tarvelige og færegne Begravelsesmaade, og hans simple Tordeklæder, have været indrettede. Hertil maae vi bl. a. henregne: at intet af Ligene siges at have været balsamerede (S. 63); at Kongens Liig var nedlagt i Rugstraa, saaledes at et Knippe Langhalm laae i Kisten paa hver Side, fra Hosterne til Fødderne, og et øvlest Knippe bedækkede Underkroppen; at han synes blot at have været indsvøbt i en Liigskjorte, og derover i et Slags (formodentlig geistligt) Klædebon af vævet Læi, der har været besat ved Bryttet og Ermerne med Silkeireser, indvævede med Guld, og sammenbundet med smalle Silkelidser. I øvrigt fandtes i Kisten ikke mindste Spor til Stiel, Silke, Hovedbedæning eller nogen Liigpyrdelse af ædle Metaller; ligesom ogsaa Kongens simple, med Skind beklædte Fyretiste, ikke fremviste noget

¹⁾ Den paa 1ste Tavle meddeelte Prospect af begge Grave, med Kongens og Dronningens hængende Kister, er ikke ganske noiagtigt optaget paa Stedet; men enten tegnet efter Erindringer, eller efter en uneiagtig Skizze. Den har bl. a. den Feil, at den viser begge Gravenes Sidemure høiere, og den dækkende Hvalving mere hævet over Kisterne, end de i Virkeligheden ere. Herved, og ved den i Tegningen fignerede Åbning for Enden, tænker man sig let, at Kisterne kunde drages ud af denne Åbning; i Stedet for at man var nedfaget til at asfalle begge Hvalvinger, for saaledes at kunne lyste Kisterne op af Graven. Dette var i ethvert Tilfælde nedvendigt, da Pladsen imellem Graven og Capellet's Muur var for fort. At der til begge Grave er anvendt simple Muursteen, maa ogsaa bemærkes, da man efter Tegningen snarere kunde antage dem for opmurede af huggen Steen.

Spor af Pragt eller Prydelse²⁾. Kongens Sværd, der 1581, da Graven aabnedes, havde været udtaget og indsendt til K. Frederik II. (f. Hist. Tidsskr. IV. S. 669) fandtes nu igien ovenpaa Kisten, og (paa den største Deel af den kortsmuldrede Lædersele nær) endnu i temmelig god Stand. Sværdets Længde var i Alt 2 Ellen 3 $\frac{1}{2}$ Tomme; hvoraf Haandtaget med Knappen udgier 12 Tommer og Klingen 1 Ellen 15 Tommer. Saaledes kortsvandt 1 Ellen af Traditionen (f. Index Musei Reg. Hafn. 1726. Pars II. fol. E. a.) om et Sværd, 3 $\frac{1}{2}$ Al. langt, som Christian I. pleiede at bære; og ligeledes indsvandt det endnu mere bekendte Sagn om Kongens Kampseheide, hvis Oprindelse især maa tilskrives et paa Pilsen, der i Midten af Capellet bærer dets Hvalvinger, indridset Mærke, hvorefter man pleiede at tillægge Christian I. en Øide af 3 Al. 8, eller endog 10 Tommer. Ved det fuldstændigt foresvundne, vel bevarede Skelets nøiagtige anatomiske Udmaaling fandtes det derimod, at Kongens Legemshæide har været 3 Ellen, og maaskee et Par Tommer mere, som kan tillægges for de foresvundne Muskel og Ligamenter. Hans Hoved, med Spor af kastaniebrunt Haar og Overflæg, har havt en oval Form, med stærkt fremtrædende Underdele; Ansigtet har været noget større paa højre, end paa venstre Side; Næsen lang og kroget, Haanden stor og kraftig; Laarbeens og Skinnehæens Længde lade slutte til en dygtig Rytter, hvilket ogsaa et gammelt Vidnesbyrd (Hvitfeldt II. 868) bekræfter. (Verlauff S. 59. 60.) En anden historisk Beretning om, at Kongen ved et Vespe- eller Pilestød i Slaget ved Brunkeberg 1471 mistede „nogle Tænder“, fandt nu ogsaa Bekræftelse; da Skelettet (Kongen døde 1481 i sit 55de Aar) havde alle Tænder i Behold, med Undtagelse af to Skæretænder i Underkæben.

Dette er omtrent de historiske Resultater, vedkommende Christian den Aftes Person, som denne Kongegravs Nabning (hvis

²⁾ Kisten, der har Skikkelse af en ved Hovedenden bredere, (24 Tommer) ved Fødderne smalle (18 Tommer) Kasse eller Kuffert, med fladt Laag, var foret med Læder; udbendig overtrukken med Bøg og grovt Lerred, og uden paa dette to Lag Skind med Haar paa; hvilken hele Beskrivelse igien har været bekræftet med meget fint Lerred. Kisten var tilslaaet med Sem; Sugerne tattede med Jæshaar; og paa Jernstængerne, hvorpaa den hviler, havde været lagt et af Jæshaar været Teppe. (S. 59.)

vrige mærkelige Omstændigheder, med Hensyn til dens Foranledning, det Aar, hvori den blev foretaget, og de snart efter indtrædende Forhold i Riget, ei ville undgaae nogen tænkt Væser af Skriftet) har medført. Da Dronning Dorotheas Kiste, der har hængt nogle Tommer dybere i Jorden end Kongens, (ingen af Gravene har havt muret Gulv) var i en ulige mere forfalden Tilstand, saaledes at alle Venene vare næsten aldeles opløste: gav dens Optagelse intet Stof til Kundskab om hendes Legemsbeskaffenhed; kun i den næsten fortærede Underklæve fandtes endnu alle 16 Tænder. (Dorothea døde 1495, i sit 61de Aar.)

Det var Alkningen af Christian I. Grav, som har givet Anledning til en Historie og Beskrivelse af det (1464) af denne Konge stiftede og opførte Capel i Roskildes berømte Domkirke, hvori Forfatteren har anvendt sin vel bekendte Lærdom til at meddele et antiquarisk-historisk Udbytte af saa stor Mangfoldighed og overraskende Indholdsrigdom, at neppe Nogen af Titelen allene venter sig det interessante, og i saa mange Retninger lærerige Indhold, som Skriftet frembyder. Det tør i saa Henseende, og naar vi tænke paa, hvor indskrænket en Gienstand, et enkelt Capel, med meget saa synlige Monumenter indenfor dets Mure, kan forekomme os at vare, nævnes som en af de i antiquarisk og literair Henseende rigeste og fuldstændigste Monographier af sin Art, nogen Literatur har at fremvise; og vi kunne vel, med Hensyn til Skriftets hele Charakter og Udførelse, regne det i Slægtstaf med de gode engelske antiquarisk-historiske Beskrivelser af lignende Natur, i hvilke man saa ofte finder den samme Mangfoldighed af historisk Stof, og den samme Omhyggelighed for ikke at forbigaae nogen Materie, der staaer i Forbindelse med Hovedfermaalet; men som oftest ogsaa i dette en ulige større og mere omfattende Gienstand. — Vi ville, i det vi henvise til Skriftet selv, kun nævne, at Capellet's, med dets fordums Alteres og Altertienestens Beskrivelse, og dets sildigere Historie efter Reformationen, (foruden at den er beriget med nogle arkitektoniske og konsthistoriske Bemærkninger af Prof. Høyen) ikke allene har givet Forfatteren Anledning til at berøre en Mængde antiquariske Materier fra Middelalderen; men ogsaa til at afhandle det af Christian I. stiftede geistlige Broderskab og Elefantordenens sandsynlige Udspiring fra

samme, tilligemed en stor Deel Omstændigheder, vedkommende denne Ordens tidligste Historie. (S. 22—36.) Som en Materie, der kun staaer i flereere Berøring med Christian den Førstes Capel, har Forf. desuden meddeelt (som et Slags Indledning til Beskrivelsen af dette Capels Monumenter over Christian III. og Frederik II.) en fuldstændig og interessant „Udsigt over det Danske Kongehusets Gravsteder i Middelalderen“ (S. 36—49); og til denne Afdeling slutter sig tilfødt (S. 56—64) den udferlige Beskrivelse over Christian I. og hans Dronnings fælles Grav, med Alt hvad der vedkommer dens Nabning; hvortil endnu er føiet (VIII. S. 65—71) en Beskrivelse over „den i Capellet bevarede Ridderfigur af Marmor“, der længe har været udgivet for, eller antaget at være et Billede af Kong Oluf. Forf. har viist det Usandsynlige i denne Formodning, og det Rimelige i at den snarere kan antages at være en til et Gravminde bestemt Figur af Dronning Margrethes Broder, Valdemar Atterdags ældste Søn, Hertug Christoffer, som døde af Felgerne af et Saar i Krigen den 11te Jun. 1363.

-
15. De comitiis, quæ dicuntur Arctopoli celebrata fuisse A. 1602, quæstio critico-historica; cum conspectu status Patriæ incunte Sæc. XVII. &c. auctore *Edv. Grönblad*. Helsingforsiae. 1843—47. 158. pp. 4to.
16. Urfunder, upplysande Finlands Öden och Tillstånd, i Slutit af 16de och Början af 17de Årh. (utg. af *E. Grönblad*.) Första Floken. Handlingar rörande Klubbekriget. 1—3. Hefte. Helsingfors 1843—46. (3 Alt 578 S. 8. foruden Fortalerne.)

Det er et ganske eiendommeligt, ualmindeligt, endnu ikke meget kiendt eller ændset Phænomen, der viser sig for os i Finlands nyere Sprog-, Kultur- og Folke-Historie, siden dette Land for 40 Aar siden emstiftede det svenske Herredømme med det russiske. Et særegt, ved Sprog, Afstammelse, Sæder og Traditioner fra det